

Lausunto

21.01.2021

Asia: VN/22132/2020

Valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko

Tulevaisuuden tasa-arvokysymykset

- 1. Tavoitteiden asettamiseksi on selonteossa tarkoitus käsitellä toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia sekä niiden ennakoitavissa olevia vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon. Millaisia tulevaisuutta ennakoivia tasa-arvokysymyksiä tai ongelmia mielestänne pitäisi selonteossa painottaa? Tarkasteltava aika on nykyhetkestä vuoteen 2030. Mainitkaa ja perustelkaa enintään viisi selkeää kysymystä. Mikäli mahdollista, sijoittakaa ne teemaotsikoiden alle sopivaksi katsomaanne kohtaan. Teema-alueet on esitelty edellä.**

Suomen Vanhempainliitto keskittyy vastauksissaan varhaiskasvatukseen ja koulutukseen. Varhaiskasvatuksen ja koulutuksen tehtävänä on osaltaan edistää sukupuolten tasa-arvoa ja ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä. Sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tavoitteet on kirjattu selkeästi varhaiskasvatusta ja koulutusta ohjaavaan lainsäädäntöön ja asiakirjoihin (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019). Kouluissa ja oppilaitoksissa tulee olla myös toiminnalliset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat. Haasteena on, että tavoitteet ja toimenpiteet eivät edelleenkään toteudu ja muutu osaksi päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten arkea.

Vanhempainliitto esittää seuraavat kysymykset:

b) sivistys, koulutus ja tiede

1. Tyttöjen ja poikien väliset erot oppimisessa ja mm. lukutaidossa ovat edelleen suuret. Miten varmistetaan, että sukupuolten väliset erot vähenevät huomioiden samalla erot sukupuolen sisällä? Miten varhaiskasvatus ja opetus saadaan aidosti sukupuolisensitiiviseksi ja sukupuolitietoiseksi? Miten kodit kytetään mukaan tukemaan sukupuolisensitiivistä ja -tietoista kasvatusta?

2. Kouluissa ja oppilaitoksissa tulee olla toiminnalliset tasa-arvosuunnitelmat ja yhdenvertaisuussuunnitelmat, jotka tukevat sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistä kaikessa koulujen ja oppilaitoksen toiminnassa. Suunnitelmat on laadittu, mutta ne eivät toteudu ja muutu osaksi koulujen ja oppilaitosten arkea. Miten sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tavoitteet ja suunnitelmat muuttuvat aidosti arkisiksi käytännöiksi?

3. Tyttöjen ja poikien koulutusvalinnat ovat edelleen vahvasti sukupuolittuneita. Ne kytkeytyvät sukupuolen lisäksi myös sosiaaliseen ja etniseen taustaan. Sukupuolittuneet koulutusvalinnat lähtevät liikkeelle jo varhaiskasvatuksesta. Miten varhaiskasvatuksen ja koulutuksen henkilökunnan herkkyyttä ja taitoa sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja niiden muuttamiseen vahvistetaan? Miten vanhemmat saadaan tukemaan lapsesta ja nuoresta lähteviä valintoja?

e) Vapaus, koskemattomuus, turvallisuus ja yksityisyys

4. Kouluterveyskyselyn mukaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt sekä maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret kokevat enemmän toistuvaa koulukiusaamista ja fyysistä väkivaltaa sekä syrjivää kiusaamista kouluissa. Myös erityisoppilaat kokevat muita useammin ostrakismia tai syrjintää ja ovat tekemisissä väkivaltatilanteiden kanssa useammin kuin lapset ja nuoret keskimäärin. Miten kiusaamista ja syrjintää aidosti vähennetään huomioiden erityisesti nämä ryhmät?

f) Osallisuus

5. Lasten ja nuorten osallisuus ja sen vahvistaminen on kirjattu vahvasti varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen koulutusten opetussuunnitelman perusteisiin. Työtä lasten ja nuorten osallisuuden vahvistamiseksi tarvitaan edelleen. Osallisuuden vahvistaminen on ennaltaehkäisevää toimintaa ja vähentää osaltaan negatiivisia ilmiöitä lasten ja nuorten keskuudessa. Miten varmistetaan kaikkien lasten ja nuorten osallisuus varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa?

Tasa-arvopoliittiset tavoitteet

2. Marinin hallituksen tavoitteena on parantaa kunnianhimoisesti tasa-arvoa yhteiskunnassa ja nostaa Suomi tasa-arvon kärkimaaksi. Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen kansalliset pitkän ajan tasa-arvopoliittiset tavoitteet, jotka toteutuessaan veisivät Suomea tasa-arvoisemmaksi yhteiskunnaksi? Huomioikaa, että kysymys on tavoitteista, ei välineistä tai toimenpiteistä. Tarkasteltava aika on nykyhetkestä vuoteen 2030. Mainitkaa enintään viisi konkreettista, selkeää ja seurattavissa olevaa tavoitetta.

Varhaiskasvatuksen ja koulutuksen tavoitteita:

1. Sukupuolten väliset oppimiserot ovat kaventuneet.

2. Sukupuolisensitiivinen ja sukupuolitietoinen työote päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa on lisääntynyt. Kaikissa kouluissa ja oppilaitoksissa on tehty tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat ja ne toteutuvat toiminnallisesti koulujen ja oppilaitosten arjessa. Lasten ja nuorten vanhemmat on sitoutettu tukemaan päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten sukupuolisensitiivistä työtä.

3. Sukupuoleen liittyvät ennakko-odotukset ja stereotypiat eivät määrittele lasten ja nuorten koulutusvalintoja. Koulut, oppilaitokset, kodit ja ympäröivä yhteiskunta kannustavat lapsia ja nuoria tekemään omia, itsestä lähteviä valintoja koulussa ja jatko-opinnoissa. Maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria kannustetaan yhdenvertaisesti muiden kanssa heitä itseään kiinnostaville aloille.

4. Sukupuolittunut ja seksuaalinen häirintä on vähentynyt yhteiskunnan eri sektoreilla. Kukaan ei tule kiusatuksi, syrjityksi tai toisarvoistetuksi sukupuolen, vammaisuuden, iän, taloudellisen aseman, syntyperän tai seksuaalisen suuntautumisen takia varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa. Opettajien ja oppilas- ja opiskelijahuollon henkilöstön valmius tunnistaa tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä vakavia haasteita (esim. ihmiskauppa, FGM, kunniaväkivalta) on lisääntynyt ja he osaavat ohjata apua tarvitsevat sen piiriin.

5. Jokainen lapsi ja nuori kokee olevansa osa päiväkot-, koulu- ja oppilaitosyhteisöä. Osallisuutta estävät rakenteet ja käytänteet on purettu ja osallisuutta edistävät toimet käyttöön otettu varhaiskasvatuksessa, kouluissa, oppilaitoksissa ja työpaikoilla. (Esimerkkinä lapsivaikutusten arviointi, SUVAUS, oppilaitosten toiminnalliset tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmat.)

3. Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen tasa-arvopoliittiset tavoitteet koskien Euroopan unionia ja kansainvälistä toimintaympäristöä? Täsmentäkää ja perustelkaa, mikäli mahdollista.

-

Sukupuolten oikeudellinen asema

4. Lainsäädäntö on yksi merkittävä sukupuolten tasa-arvopoliittikan väline. Miten lainsäädäntöä tai yksilön oikeussuojaa pitäisi mielestänne kehittää sukupuolten tasa-arvon lisäämiseksi? Huomatkaa, että kysymys ei koske ainoastaan tasa-arvolakia.

-

5. Moniperusteisella syrjinnällä tarkoitetaan syrjinnän kohteeksi joutumista sukupuolen ja jonkin muun ominaisuuden perusteella. Se voi olla myös rakenteellista. Mitkä moniperusteisen syrjinnän kysymykset mielestänne pitäisi ehdottomasti käsitellä selonteossa?

Suomen Vanhempainliitto pitää erittäin tärkeänä, että intersektionaalisuus huomioidaan aidosti tasa-arvopolitiikassa ja teema-alueita, tavoitteita ja toimenpiteitä tarkastellaan tämä huomioiden. Varhaiskasvatuksen ja koulutuksen näkökulmasta on erityisen tärkeää tarkastella maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten koulutuspolkuja - erityisesti tyttöjen näkökulmasta. Miten sukupuoli ja maahanmuuttajuus kietoutuvat yhteen ja vaikuttavat tyttöjen koulutus- ja urapolkuihin?

Muut huomiot

6. Muuta mahdollisesti huomioitavaa selonteon valmistelussa?

-

Siimes Ulla
Suomen Vanhempainliitto ry, Finlands Föräldraförbund rf